

بررسی مشکلات رفتاری درونی و برونی سازی شده در دانش آموزان با آسیب شنوایی

ساجده سادات صفوی ریزی^۱، محمد عاشوری^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد روان شناسی و آموزش افراد با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی،

دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

۲- دانشیار گروه روان شناسی و آموزش افراد با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه اصفهان،

اصفهان، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی مشکلات رفتاری درونی و برونی سازی شده در دانش آموزان با آسیب شنوایی بود. پژوهش حاضر از نوع توصیفی و مروری بوده است. تولد فرزند برای خانواده همواره با استرس و اضطراب خاصی همراه است. اگر کودک نیز مشکلاتی داشته باشد احساسات و هیجانات متفاوتی را به دنبال خواهد داشت. آسیب شنوایی یکی از پیچیده ترین آسیب های حسی است که چالش های منحصر به فرد و متفاوتی را برای خانواده و فرد فراهم می کند. افت شنوایی والدین از عوامل تأثیر گذار در بروز مشکلات رفتاری و هیجانی در آنها است. پژوهش های مختلفی در رابطه با دانش آموزان با آسیب شنوایی انجام شده است که به بررسی مشکلات زبانی و گفتاری پرداخته است اما کمتر به نقش مشکلات رفتاری و تأثیر آن در روابط دانش آموز با سایرین، کاهش کیفیت تعاملات، انزوای اجتماعی و در نهایت بروز مشکلات رفتاری درونی و برونی سازی شده پرداخته شده است. پیامد های مشکلات روان شناختی و رفتاری می تواند عملکرد تحصیلی، مهارت های اجتماعی و روابط با همسالان را تحت تأثیر قرار دهد و باعث ایجاد مشکلات رفتاری شود. به همین دلیل، پرداختن به این مساله و ارائه مداخله ای که بتواند مشکلات رفتاری درونی و برونی سازی شده دانش آموزان با آسیب شنوایی را کاهش دهد اهمیت قابل توجهی دارد.

واژگان کلیدی: مشکلات رفتاری، مشکلات درونی سازی شده، مشکلات برونی سازی شده، آسیب شنوایی

مقدمه

آسیب شنوایی یا کاهش توانایی در درک صداها یکی از شایع‌ترین آسیب‌های حسی است که از آن به عنوان پیچیده‌ترین آسیب حسی نام برده می‌شود (Zaidman-Zait and Most, 2020). بر اساس آمار میزان شیوع آسیب شنوایی مادرزادی حدود یک تا شش نفر در هر هزار تولد زنده است (Szarkowski and Toe, 2020). این آسیب بدون توجه به نوع فرهنگ و جامعه، شرایط را برای افزایش چالش‌ها و مشکلات در خانواده فراهم می‌کند (Tsimpida et al, 2022). تشخیص آسیب شنوایی برای کودک یک مشکل جدی و حادثه بحرانی برای والدین بوده و تجربه‌ای ناخوشایند و استرس‌زا است و برای بسیاری از آنها، احساساتی شبیه داغدیدگی به همراه دارد (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۵). در چنین موقعیتی گرچه همه اعضای خانواده و کارکرد آنها آسیب می‌بیند ولی مادران به دلیل داشتن نقش سنتی مراقبت، مسئولیت بیشتری را در مقابل فرزند با آسیب شنوایی خود احساس می‌کنند و بر عهده می‌گیرند و با فشارها و نگرانی‌های بیشتری مواجه می‌شوند که بر سلامت روانی و سازگاری آنها تاثیر می‌گذارد (عاشوری و همکاران، ۱۳۹۸). به‌طور کلی، آسیب شنوایی پیامدهای روان‌شناختی زیادی به همراه می‌آورد و عواقب مادام‌العمر شناخته‌شده‌ای دارد (Emmett et al, 2023).

یکی از پیامدهای رشدی نامطلوب که بسیاری از خانواده‌های دارای کودکان و نوجوانان با آسیب شنوایی با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند، مشکلات رفتاری و هیجانی است که گاهی خود را به‌صورت عدم پیروی از والدین و رفتارهای نابهنجار نشان می‌دهد (Fellinger et al, 2009). به‌طوری‌که رابطه‌ی مثبت بین دانش‌آموزان کم‌شنوا و والدین آن‌ها سبب کاهش مشکلات عاطفی و رفتاری می‌شود (Ban et al, 2023). از طرفی، نیازهای فیزیکی و روانی کودکان و زمان و انرژی مورد نیاز برای مراقبت از آنها چالش‌های منحصر به فردی برای مادران به حساب می‌آید. زیرا مادر اولین شخصی است که به‌طور مستقیم با کودک ارتباط برقرار می‌کند. گرچه مادران با آسیب شنوایی فرزند خود کنار می‌آیند اما بیشتر آنها نگران نگرش اطرافیان و جامعه نسبت به آسیب شنوایی فرزند خود هستند (عاشوری و همکاران، ۱۳۹۸). مطالعات نشان داده است که آسیب شنوایی کودک می‌تواند موجب استرس و اضطراب اجتماعی، اضطراب در مورد آینده، سردرگمی، شرم در والدین شود و مشکلات هیجانی و اجتماعی کودکان را افزایش دهد (Fobi, 2022).

به‌طور کلی، اختلال‌های رفتاری شامل اختلال‌های رفتاری برون‌نمود و اختلال‌های رفتاری درون‌نمود بوده که اختلال‌های رفتاری برون‌نمود ارتباط کودک با محیط بیرون را هدف قرار می‌دهند و شامل رفتارهایی همچون پرخاشگری، نافرمانی، بیش‌فعالی و تکانشگری است (Saurabh and Ranjan, 2023) و اختلالات درونی‌سازی، معطوف به خود فرد بوده و شامل افسردگی، اضطراب، گوشه‌گیری، هراس، شکایت فیزیکی، نگرانی و خیال‌پردازی هستند (Wang and yan, 2019). تا به امروز، تعداد کمی از پژوهشگران مشکلات رفتاری درونی و برون‌سازی شده در دانش‌آموزان با آسیب شنوایی را مورد بحث قرار داده‌اند. به همین دلیل مطالعه مشکلات رفتاری این افراد جای بحث و بررسی دارد. هر موضوع

بینشی را برای متخصصان و مسئولان این حوزه درباره مشکلات رفتاری که ممکن است در طول زمان برای افراد با آسیب شنوایی و خانواده‌هایشان ایجاد شود را ارائه می‌کند.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی و مروری بوده است. از مقاله‌های موجود در پایگاه‌های علمی داخلی شامل پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، مگیران و نورمگز و همچنین پایگاه‌های علمی خارجی شامل به این منظور، پایگاه‌های علمی الزویر، ابسکو، پروکواست، گوگل اسکولار و مدلاین جهت گردآوری مطالب و اطلاعات موجود در زمینه مشکلات رفتاری درونی و برونی سازی شده در دانش آموزان با آسیب شنوایی استفاده شد. انتخاب این پایگاه‌ها به دلیل دارا بودن منابع معتبر علمی می‌باشد.

کلیدواژه‌های جست و جو شده شامل مشکلات رفتاری، مشکلات رفتاری درونی سازی شده، مشکلات رفتاری برونی سازی شده، آسیب شنوایی، ناشنوا و کم‌شنوا بود. در مجموع ۳۶ مقاله که طی سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۲۳ به چاپ رسیده بود استفاده شد. در ابتدا جستجوی جامعی با کلیدواژه‌های فارسی و معادل انگلیسی آنها صورت گرفت. مطالبی در وب‌لاگ‌ها و سایت‌های غیر معتبر هم درباره عنوان پژوهش حاضر وجود داشت که این موارد شرایط ورود به پژوهش را نداشتند. اطلاعات حاصل از این منابع علمی معتبر، مورد بررسی، تحلیل، تفسیر و نتیجه‌گیری قرار گرفت که نتایج حاصل از بررسی این مقاله‌ها در ادامه گزارش شده است.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که حضور کودک ناشنوا، خانواده را با مشکلات و چالش‌های بسیاری مواجه می‌کند (Wright et al, 2022). به طوری که تربیت کودک ناشنوا می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر سلامت والدین، رابطه آنها با کودک ناشنوا و توانایی آنها برای فرزندپروری مؤثر داشته باشد (Sealy et al, 2023). با توجه به تأثیری که وجود چنین کودکی بر کمیت و کیفیت روابط والدین و تعامل اعضای خانواده دارد می‌تواند به عملکرد خانواده آسیب وارد کند و کیفیت زندگی دیگر فرزندان را با مشکلاتی مواجه سازد (رادمهر و همکاران، ۱۴۰۰). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ۱۲/۳ درصد نوجوانان کم‌شنوا در مرز یک اختلال رفتاری و ۸/۲۹ درصد دارای یک اختلال رفتاری بالینی بودند (Wallis et al, 2004). در پژوهشی دیگر بیان شده این دسته از کودکان دارای مشکلات بیشتر و سازگاری کمتر نسبت به سایرین هستند (Landsberger et al, 2014). نتایج پژوهشی نشان داد مشکلات رفتاری در کودکان با آسیب شنوایی حسی عصبی نسبت به همسالان شنوای خود بیشتر بوده که این مشکلات در زمینه‌ی رفتارهای بیرونی از قبیل قانون‌شکنی و رفتارهای پر خاشگروانه، به میزان ۲۰ تا ۳۰ درصد در مقابل ۳ تا ۸ درصد در همسالان عادی و در زمینه‌ی رفتارهای درونی از قبیل اضطراب و افسردگی به میزان ۳۸ تا ۴۲ درصد در مقابل ۴ تا ۱۷ درصد در همسالان عادی است (Chao et al

(2015). همچنین نتایج پژوهش دیگری بیانگر آن بود که کودکان کم‌شنوا نسبت به همسالان شنوای خود، رفتارهای خودآزاری، مشکلات رفتاری درونی و عادات غیرمعمول بیشتری دارند (Jiménez-Romero, 2015). پژوهش دیگری علل شیوع بیشتر مشکلات رفتاری در گروه کم‌شنوا را در دسترس نبودن مراکز سلامت روان و یا مشکلات فرد در برقراری ارتباط با کارکنان مراکز بهداشتی دانسته که باعث ترس، عدم اعتماد و ناامیدی می‌شود به طوری که فرد از ادامه درمان منصرف خواهد شد (Fellinger et al, 2012).

احتمالاً مهم‌ترین عامل در سازگاری این خانواده‌ها میزان حمایت اجتماعی است که از دیگران دریافت می‌کنند (Hintermair, 2006). علاوه بر این، آسیب شنوایی بر تنیدگی فرزند پروری و تعامل والد کودک تأثیر می‌گذارد و وجود کودک ناتوان به‌ویژه کودک با آسیب شنوایی بر تمام جنبه‌های زندگی خانواده از جمله عاطفی، اجتماعی، اقتصادی تأثیر زیادی دارد (Howerton-Fox and Falk, 2019). افت شنوایی می‌تواند نوجوان ناشنوا و کم‌شنوا را در معرض انزوا و طرد قرار دهد و بر تنظیم شناختی و رفتاری هیجان و همچنین مدیریت هیجان در آنها تأثیر قابل توجهی بگذارد. مشکلات رفتاری به صورت رفتارهای مختلف افراطی، مزمن و انحرافی تعریف شده که از اعمال تهاجمی، پرخاشگری، اضطراب یا برانگیختگی ناگهانی تا اعمال افسرده گونه و گوشه‌گیرانه امتداد می‌یابد و بروز آنها به‌دور از انتظار مشاهده‌کننده است، این رفتارها مشکلات مختلفی هم برای کودک (مشکل در رشد و انطباق) و هم برای دیگران (ایجاد مزاحمت و اذیت و آزار)، ایجاد می‌کند (Marciano et al, 2018). از جمله مهم‌ترین عوامل ایجاد مشکلات رفتاری می‌توان به عوامل زیستی، اجتماعی، محیطی، خانوادگی و فرهنگی اشاره کرد (Zupardo et al, 2023).

در کل، مجموعه‌ای از مشکلات رفتاری مثل پرخاشگری، طرد همسالان، فقدان مهارت‌های شناختی و حل مسئله، پایین بودن مهارت‌های خودکنترلی، فهم اجتماعی به همراه مشکلات رفتاری درون‌نمود، نارسایی‌های زبانی و بیانی هر کدام می‌توانند مشکلات فردی و اجتماعی را برای این گروه از کودکان فراهم آورند و والدینشان را با مشکلاتی مواجه کنند (آریاپوران و همکاران، ۱۳۹۹)، که باید برای رفع این مشکلات اقدام نمود.

بحث و نتیجه‌گیری

آسیب شنوایی یکی از پیچیده‌ترین آسیب‌های حسی است که چالش‌های منحصر به فرد و متفاوتی را برای خانواده و فرد به وجود می‌آورد (Shin, 2013). پژوهش Meadow در زمینه مهارت‌های اجتماعی کودکان با آسیب شنوایی حاکی از تفاوت رشد اجتماعی کودکان با آسیب شنوایی نسل اول (دارای پدر و مادر ناشنوا) و نسل دوم (کودکان با آسیب شنوایی دارای پدر و مادر ناشنوا) است به گونه‌ای که کودکان با آسیب شنوایی نسل دوم از مهارت‌های اجتماعی و هیجانی بهتری برخوردارند (Meadow, 2005). این امر ممکن است معلول این واقعیت باشد که تعامل والد-کودک در شرایطی که والدین نیز دارای آسیب شنوایی هستند بیشتر تسهیل‌کننده و طبیعی است تا زمانی که کودک ناشنوا و والدین شنوا هستند

(Hallahan et al, 2023). از سوی دیگر، نتایج برخی از پژوهش‌ها بیانگر آن است که والدین شنوای کودکان ناشنوا میزان استرس بیشتری نسبت به والدین با آسیب شنوایی دارند.

درباره اهمیت مشکلات رفتاری در کودکان کم‌شنوا باید گفت کودکان دارای مشکلات رفتاری بازخورد کمتری در محیط‌های تحصیلی دریافت می‌کنند، قوانین و معیارهای جامعه را زیر پا می‌گذارند و روابط سالمی ندارند همچنین این کودکان در جاتی از ناسازگاری اجتماعی و خانوادگی دارند که در نهایت باعث احساس حقارت، تنش عاطفی و انزوا خواهد شد (ElTanahi and Rasheed, 2021). این‌گونه رفتارها اغلب در طول دوره رشد و تحول و تا دوران بزرگسالی ادامه یافته و اغلب پیامدهای زیان‌باری برای فرد به همراه خواهند داشت (Takahashi and Honda, 2021). بنابراین شناسایی زود هنگام مشکلات رفتاری در کودکان و نوجوانان از طریق شروع به موقع مداخلات اصلاحی تا حدود زیادی از ایجاد مشکلات سلامت روان در آینده جلوگیری خواهد کرد (Curci et al, 2023).

مهارت‌های هیجانی ناکارآمد به افزایش افسردگی، اضطراب و مشکلات رفتاری کمک می‌کند (Hughes et al, 2010). در حالی که تنظیم هیجان نقش قابل توجهی در کاهش این مشکلات دارد (Gross, 2015). مهارت‌های تنظیم هیجانی شامل مهارت‌هایی است که توانایی فرد برای رفتار سازگارانه در موقعیت‌های چالش‌برانگیز را فراهم کرده و از بروز مشکلات رفتاری جلوگیری می‌کند (Young et al, 2019). گاهی کودکان و نوجوانان کم‌شنوا در راه کشف هویت مستقل، خودشکوفایی و به‌طور کلی در سیر رشد و تحول خود با مشکلات زیادی روبه‌رو می‌شوند و به دلیل نگرش‌های غالبی اساساً برچسب می‌خورند، آن‌ها در درجه اول به‌عنوان یک ناشنوا شناخته می‌شوند (موسوی و همکاران، ۱۳۹۷) و به همین دلیل هیجان‌های نامطلوبی همچون خشم، احساس جدا بودن از سایرین، طرد و تنهایی را بروز می‌دهند (Duncan et al, 2021). از طرفی، پذیرش یا طرد پیامدهای متفاوتی برای تحول هر فرد دارد (Noemi Schoop-Kasteler, 2022). علاوه بر این، احساس تنهایی نیز با مشکلات رفتاری ارتباط مستقیمی دارد (پورمحسنی کلوری و همکاران، ۱۴۰۲). با توجه به محدودیت‌های ایجاد شده توسط آسیب شنوایی از جمله پیامدهای جسمی، روانی، رفتاری و اجتماعی ضرورت اجرای مداخلات در زمینه‌ی افزایش توانمندی‌های رفتاری و مهارت‌های اجتماعی در این کودکان افزایش می‌یابد تا به کودکان ناشنوا کمک شود با چالش‌های مختلفی که روزانه با آن‌ها مواجه می‌شوند، روبرو شوند (Freitas et al, 2023).

والدین کودکان با آسیب شنوایی ممکن است به دلیل مشکلات فرزندشان دچار سردرگمی شوند و با احساسات منفی نسبت به توانایی‌هایشان در رسیدن به هدف‌ها و از دست دادن امیدشان دست‌وپنجه نرم کنند. نگرانی‌های والدین نه تنها توانایی‌های آنها را در زمینه حمایت از کودک مختل می‌کند بلکه موجب انتقال آن به فرزندشان نیز می‌شود (آقازارتی و همکاران، ۱۴۰۰). بنابراین توجه به نیازهای والدین نیز از ضرورت خاصی برخوردار است، ممکن است آسیب شنوایی کودک باعث نگرانی‌های بیش از حد والدین شده و درگیری‌های ذهنی برای آنها ایجاد کند (Duncan and O'Neill, 2022). بنابراین، شناسایی عوامل ایجادکننده استرس و نگرانی در والدین جهت کاهش استرس آنها از اهمیت و ضرورت

خاصی برخوردار است و پیشنهاد می‌شود که این مسئله مورد توجه جدی قرار گیرد. از این رو پیشنهاد می‌گردد از روش‌های مختلف در حیطه آموزش والدین، برای برخورد و تعامل مناسب با مشکلات رفتاری کودک با آسیب‌شنوایی، و همچنین مقابله با استرس و مشکلات روان‌شناختی ناشی از مراقبت فرزند استفاده شود.

منابع

آریاپوران، سعید؛ برادران؛ معصومه و عبدالله‌زاده رافی، مهدی (۱۳۹۹). مشکلات رفتاری، اختلال‌های اضطرابی و افسردگی در کودکان و نوجوانان ناشنوای دارای مادران با و بدون خستگی در دوره کووید-۱۹. پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، ۱۰(۲)، ۱۴۴-۱۲۹.

آقازیارتی، علی؛ نجاتی‌فر، سارا و عاشوری، محمد (۱۴۰۰). بررسی رضایت و کیفیت زندگی و بهزیستی روانشناختی نوجوانان ناشنوا مطابق با نظریه زمان‌بندی اجتماعی. مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، ۵(۵۲)، ۱۴-۲۶.

ابراهیمی، حسین؛ محمدی، عیسی؛ شمشیری، محمود؛ محمدی، محمدعلی و دادخواه، بهروز (۱۳۹۴). نگرانی‌های مادران دارای کودک ناشنوا: یک مطالعه کیفی. مجله پرستاری و مامایی، ۱۳(۲)، ۱۴۶-۱۳۶.

پورمحسنی کلوری، فرشته؛ نظامی، رشید؛ شهناز جعفری، عیسی و عینی، ساناز (۱۴۰۲). نقش احساس تنهایی، نیاز به محبویت و مشکلات رفتاری در میزان استفاده از شبکه‌های مجازی در نوجوانان. روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۱۲(۱)، ۱۹-۶.

رادمهر، مریم؛ پلارک، فردوس و خسروپناه، محمدحسین (۱۴۰۰). بررسی وضعیت سلامت و کیفیت زندگی کودکان مبتلا به معلولیت شنوایی و ارتباط آنها با مشخصات فردی کودکان. مجله پرستاری کودکان، ۷(۳)، ۲۱-۲۸.

عاشوری، محمد؛ نوروزی، قاسم و خونساری، فاطمه (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش مدل‌سازی ویدئویی بر تنظیم شناختی هیجان مادران و مشکلات رفتاری کودکان ناشنوا. دو ماهنامه علمی پژوهشی طب توانبخشی، ۹(۲)، ۲۴۸-۲۳۹.

Ban, Y., Sun, J., Bai, B. (2023). Parent-adolescent attachment and well-being among Chinese hearing-impaired students: The mediating role of resilience and the moderating role of emotional and behavioral problems. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*. <https://doi.org/10.1007/s10882-023-09899-4>

Chao, W. C., Lee, L. A., Liu, T. C., Tsou, Y. T., Chan, K. C., & Wu, C. M. (2015). Behavior problems in children with cochlear implants. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 79(5), 648-653.

Curci, S. G., Somers, J. A., Winstone, L. K., & Luecken, L. J. (2023). Within-dyad bidirectional relations among maternal depressive symptoms and child behavior problems from infancy through preschool. *Development and Psychopathology*, 35(2), 547-557.

Duncan, J., Colyvas, K., & Punch, R. (2021). Social capital, loneliness, and peer relationships of adolescents who are deaf or hard of hearing. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 26(2), 223-229.

Duncan, J., & O'Neill, R. (2022). The importance of the lived experience of deaf people. *Deafness & Education International*, 24(1), 1-10.

- ElTanahi, N. & Rasheed, A. A. M. (2021) The Effect of Objective Games on Motor Fitness and some Behavioral Problems for Preschool Children. *Systematic Reviews in Pharmacy*, 12(2), 613-624.
- Emmett, S. D., Platt, A., Gallo, J. J., Labrique, A. B., Wang, N. Y., Inglis-Jenson, M., & Robler, S. K. (2023). Prevalence of childhood hearing loss in rural Alaska. *Ear and Hearing*, 10-1097.
- Freitas, E., Simões, C., Mineiro, A., Rosa, P. J., & Santos, A. C. (2023). The impact of a Curriculum for Resilience Promotion in Deaf Children and Adolescents. *British Journal of Special Education*, 50(1), 127-149.
- Fellinger, J., Holzinger, D., & Pollard, R. (2012). Mental health of deaf people. *The Lancet*, 379(9820), 1037-1044.
- Fellinger, J., Holzinger, D., Beitel, C., Laucht, M., & Goldberg, D. P. (2009). The impact of language skills on mental health in teenagers with hearing impairments. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 120(2), 153-159.
- Fobi, D., Quarshie, E. N. B., Fobi, J., Appau, O., Honu-Mensah, C. M., Acheampong, E. K., & Abu-Sadat, R. (2022). Bullying victimisation among deaf adolescents: A school-based self-report survey in Ghana. *International Journal of Disability, Development and Education*, 1-14
- Gross, J. J. (2015). Emotion regulation: Current status and prospects. *Psychological Inquiry*, 26(1), 1-26.
- Hallahan, D. P., Pullen, P. C., & Kauffman, J. M. (2023). *Exceptional learners (15th Ed)*. Pearson Education, Inc.
- Hintermair, M. (2006). Parental resources, parental stress, and socioemotional development of deaf and hard of hearing children. *Journal of Deaf Study and Deaf Education*, 11(4), 493-513.
- Howerton-Fox, A. & Falk, J. F. (2019), Deaf children as ‘English learners’: The psycholinguistic turn in deaf education, *Education Sciences*, 9(2), 133-140.
- Hughes, E. K., Gullone, E., Dudley, A., & Tonge, B. (2010). A case-control study of emotion regulation and school refusal in children and adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, 30(5), 691-706.
- Jiménez-Romero, M. S. (2015). The influence of cochlear implants on behavior problems in deaf children. *Psicothema*, 27(3), 229-234.
- Marciano, R. C., Cardoso, M. G. F., Vasconcelos, M. A., Paula, J. J., Pinho, N. C., Oliveira, A. C., & Lima, E. M. (2018). Behavioral disorders and impairment of quality of life in children and adolescents with lower urinary tract dysfunction. *Journal of Pediatric Urology*, 14(6), 568-581.
- Meadow, K. (2005). Early manual communication in relation to the deaf child’s intellectual, social, and communicative functioning. *Journal of Deaf Study and Deaf Education*, 10(3), 321-329.
- Noemi Schoop-Kasteler. (2022) Staff-perceived social status and social skills of students with intellectual disabilities in special needs schools. *International Journal of Educational Research Open* 3, 100-150.
- Sealy, J., McMahon, C., & Sweller, N. (2023). Parenting Deaf Children: Exploring Relationships Between Resolution of Diagnosis, Parenting Styles and Morale, and Perceived Child Vulnerability. *Journal of Child and Family Studies*, 1-15.
- Shinn, M. M. (2013). Parent-child interaction therapy with a deaf and hard of hearing family. *Clinical Case Studies*, 12(6), 411-427.
- Saurabh, K., & Ranjan, S. (2020). Compliance and psychological impact of quarantine in children and adolescents due to Covid-19 pandemic. *The Indian Journal of Pediatrics*, 87, 532-536.
- Szarkowski, A., & Toe, D. (2020). Pragmatics in deaf and hard of hearing children: an introduction. *Pediatrics*. 146(3). Using sign language in a developing country. *African Health Sciences*, 17(4), 1149-1159.
- Takahashi, F., & Honda, H. (2021). Prevalence of clinical-level emotional/behavioral problems in schoolchildren during the coronavirus disease 2019 pandemic in Japan: A prospective cohort study. *JCPP Advances*, 1(1), 12-21.

- Tsimpida, D., Panagioti, M., & Kontopantelis, E. (2022). Forty years on: a new national study of hearing in England and implications for global hearing health policy. *International Journal of Audiology*, 1-9.
- Welsh, B. C., & Tremblay, R. E. (2021). Early developmental crime prevention forged through knowledge translation: A window into a century of prevention experiments. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 7(1), 1-16.
- Wright, E., Stojanovik, V., & Serratrice, L. (2022). Deaf children with spoken language bilingualism: Professional guidance to parents. *Deafness & Education International*, 1-19.
- Young, K. S., Sandman, C. F., & Craske, M. G. (2019). Positive and negative emotion regulation in adolescence: links to anxiety and depression. *Brain Sciences*, 9(4), 76.
- Zaidman-Zait, A., & Most, T. (2020). Pragmatics and peer relationships among deaf hard of hearing, and hearing adolescents. *Pediatrics*, 146(3), 298-303.